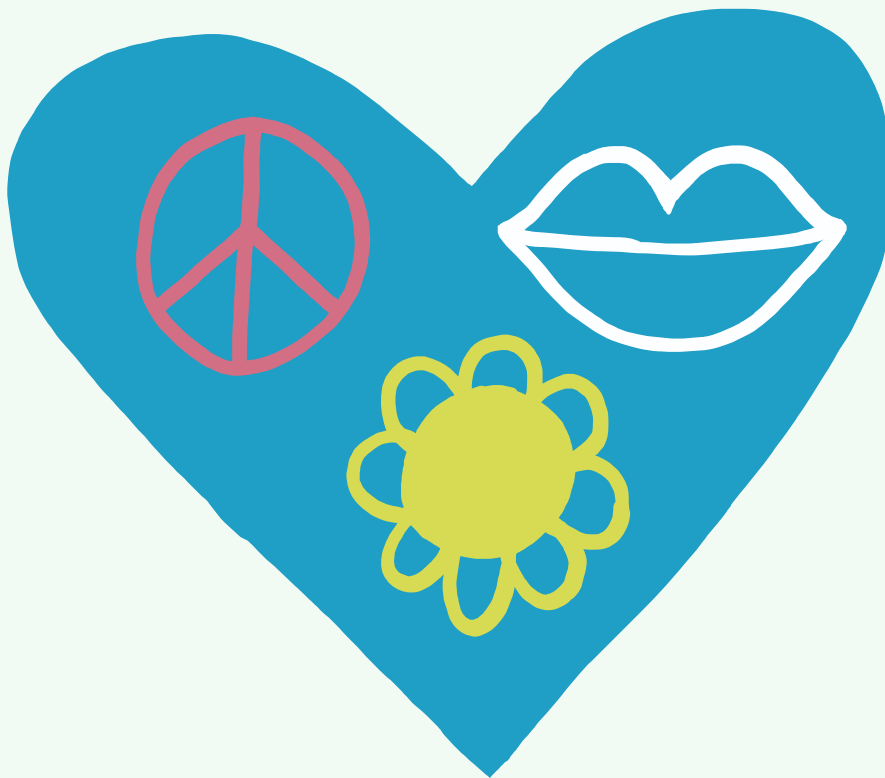

KULTTUURIT JA KATSOMUKSET MEDIASSA

OPETTAJAN OPAS

TOIM. ENNI KESKI-SAARI

Kulttuurit ja katsomukset mediassa: opettajan opas

Toimittanut: Enni Keski-Saari

Julkaisija: Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry 2022

Kuvitus: Piia Keto

Taitto: Emma Palojärvi

Harjoitukset: Enni Keski-Saari, Anuleena Kimanen, Vesa Soikkeli, Jani Tiirikainen

SISÄLLYSLUETTELO

Materiaaleista	2
Polarisaatio ilmiönä	3
Tuntiruncoja	5
45 min tunnit	5
75 min tunnit	6
90 min tunnit	8
Videomateriaalit	11
Harjoitukset	12
Video: Polarisaatio	12
Tunnista ja pysäytä polarisaatio	13
Termit tutuiksi	14
Video: Katsomukset ja netti	15
Minä, ympäristö, katsomukset & media	16
Video: Uskonto ja media	18
Meemiaskartelu	18
Tutki: Uskonnot mediassa	19
Video: Vihapuhe	20
Vihaa ja aggressiota netissä	21
Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun	21
Testi: Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto?	22
Lautapeli: Katsomukset ja disinformaatio	23
Materiaalien suhde perusopetuksen opetussuunnitelman perusteisiin	24
Materiaalien suhde lukion opetussuunnitelman perusteisiin	25

MATERIAALEISTA

Kulttuurit ja katsomukset mediassa -materiaalipaketti tarjoaa kulttuuri- ja katsomustietoisia mediakasvatuksen materiaaleja yläkouluihin ja toiselle asteelle. Materiaaleja voi käyttää yhdessä muodostaen aiheita käsittelevän tuntikokonaisuuden, kokonaisen teemapäivän tai erikseen osana omia tuntejaan.

Materiaalit koostuvat:

- Opettajan opas
- Tuntirungot
- Videot
- Harjoitukset liitteineen

Voit hyödyntää oppitunnillasi valmiita tuntirunkoja tai koostaa itsellesi mielekkään tunnin harjoituksista. Harjoitusvaihtoehtoja on yhteensä 13 ja osa harjoituksista sisältää vaihtoehtoisia toteutusmuotoja harjoituksen mielekkyyden takaamiseksi. Harjoitukset ovat järjestetty aiheiden mukaisesti. Opettajan oppaasta löydät tietoa harjoituksista ja niiden käytöstä. Materiaalisivuilla löydät jokaisen harjoituksen kohdalta harjoituksen diat ja muut mahdolliset tarvittavat liitteet. Lisäksi materiaalisivuilla löytyy jokaiseen tuntirunkoon valmiit diat.

Materiaalit on tuotettu osana Kulttuuri- ja uskontofoorumi FOKUS ry:n Arvo- ja katsomusorientoituneen disinformaation ehkäisy kulttuuri- ja katsomusdialogin keinoin -hanketta. Hanke on toteutettu Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksella. Hankkeen tehtävänä on antaa yläkoululaisille ja toisella asteella opiskeleville tietoa ja tuottaa työkaluja mediassa liikkuviin arvoihin, katsomuksiin ja uskontoihin liittyvään disinformaation tunnistamiseen ja sen kanssa toimimiseen liittyen. Hanke on noudattanut Opetus- ja kulttuuriministeriön mediakasvatuslinjauksia (2019).

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet linjaa, että opetuksen tehtävänä on vahvistaa moninaisuuden kunnioitusta ja edistää kulttuurien sisäistä ja välistä vuorovaikutusta kulttuurista kestävyttä vaalien (POPS 2014, 16). Kulttuuri- ja katsomustietoinen mediakasvatus toteuttaa useita laaja-alaisia tavoitteita (L1, L2, L3, L4, L5, L7) harjoittaen kriittisen ajattelun taitoja ja monilukutaitoa, näin oppien tunnistamaan disinformaatiota ja toimimaan turvallisemmin netissä. Hanke vastaa myös lukuisiin Lukion opetussuunnitelman perusteiden laaja-alaisiin tavoitteisiin, joista vahvimpana korostuu globaali- ja kulttuuriosaaminen (LOPS 2019, 60–65).

Oppaan lopusta löydät tietoa siitä, miten harjoitukset ja käsitellyt aiheet ovat suhteessa Peruskoulun opetussuunnitelman perusteisiin (2014) ja Lukion opetussuunnitelman perusteisiin (2019).

POLARISAATIO ILMIÖNÄ

Referaatti lähteistä: Miriam Attias. Depolarize.fi Blogit & Me ja ne. Välineitä vastakkainasettelujen aikaan (2020)

Polarisaatio on ajatusrakenne, joka saa voimansa me vastaan he -ajattelusta. Tällainen ryhmäajattelu on itsessään neutraalia, ja ihmisille on luontaista jakautua erilaisiin ryhmiin. Ryhmille on myös luontaista polarisoitua, ja polarisaatiota ilmenee yhteiskunnan kaikilla tasoilla. Polarisaatiosta tulee kuitenkin ongelma ryhmäajattelun ääripäistyessä - kun mielipiteet jakautuvat joko-tai -tyyppisesti vain kahteen vaihtoehtoon, jotka ovat toisilleen vastakkaisia - ja kun ilmapiiristä tulee niin jännitteinen, että keskustelut tulevat mahdottomiksi. Polarisaation eteneminen nojautuu siis mustavalkoiseen ajatteluun sekä tunnereaktioita herättäviin viesteihin. Tämä on tärkeää huomioida, sillä polarisaatiossa faktat kalpenevat tunnereaktioita herättävän (väärän) informaation edessä.

Polarisaation tekijät eli siihen liittyvät roolit on tärkeää pystyä tunnistamaan. Brand Brandsma jakaa polarisaation tekijät viiteen rooliin: on yllyttäjiä, liittyjiä, hiljaisia, sillanrakentajia ja syntipukkeja. Yllyttäjät lietsovat polarisaatiota toista ryhmää vastaan kohdistuvalla vihapuheella ja mustamaalaamisella. Liittyvät päätyvät jommalle kummalle puolelle, mutta eivät ole välttämättä yhtä radikaaleja kuin yllyttäjät. Hiljaiset muodostuvat hyvin moninaisesta joukosta, jotka eivät syystä tai toisesta ota kantaa, eikä heidän äänensä kuulu polarisoituneessa keskustelussa. Sillanrakentajat pyrkivät toiminnallaan vaikuttamaan ääripäihin puhumalla heille "sitä kuten asiat ovat" pyrkien vähentämään vastakkainasettelua. Hyvistä aikomuksistaan huolimatta sillanrakentajat kuitenkin voivat toiminnallaan lisätä polarisaatiota identiteettipuheen kautta. Polarisaation kehittyessä hiljaisten joukko pienenee, kun syntyy enemmän ja enemmän painetta valita puoli. Lopulta, kun polarisaatio on mennyt liian pitkälle, syntipukin asemaan asetetaan sillanrakentajat, viimeisenä puolensa valitsijat ja mahdollisesti vastuuasemissa olevat henkilöt, joihin kohdistuu odotuksia kummaltakin puolelta, mutta jotka "eivät tee mitään".

” *Polarisaatiota purkava keskustelua tulee tehdä keskellä olevien hiljaisten kanssa, sillä heistä löytyy polarisaation vastavoima.*

Polarisaatiota voidaan helposti ja tahattomasti edistää, mutta miten sitä voi ehkäistä? Polarisaation ehkäisyssä on tärkeää tunnistaa polarisaatio ilmiönä. Polarisaatiota purkava keskustelua tulee tehdä keskellä olevien hiljaisten kanssa, sillä heistä löytyy polarisaation vastavoima. Keskustelussa on tärkeää välttää jyrkkiä identiteetteihin liittyviä väitteitä ja ylipäättään puhetta ryhmistä, sillä ne vahvistavat polarisaation alla olevaa ajatusrakennetta.

Vastakkainasetteluja purkava keskustelu pohjautuu siihen, että ihmisiä kutsutaan pohtimaan jotain kysymystä tai dilemmaa, joka pohjautuu hiljaisen ryhmän todellisiin huoliin. Keskustelun tulee olla puolueetonta, arvostavaa ja kuuntelevaa, jotta erilaiset näkökulmat, intressit ja tarpeet voidaan tuoda esille.

Brandsman polarisaation tilanneanalyysissä on tärkeää tunnistaa toimijat, heidän roolinsa, intressinsä ja vaikutuksensa sekä tilanteessa vallitseva "yleinen mielipide/huolenaihe". Tärkeänä on pystyä löytämään avaintoimijat sekä se, miksi he ovat arvostettuja yhteisössään. Tärkeänä pidetään myös kriittistä suhtautumista heihin, jotka kokevat edustavansa mielipiteinensä kokonaista ihmisryhmää, sillä tällainen ajattelu on tyypillistä polarisoivalle me vastaan he -ajattelulle.

Polarisoitunut ajattelu luo maaperää konflikteille ja radikalisoitumiselle. Polarisaatiota voidaan kuvata pinnan alla piileväksi jännitteeksi, kun taas konfliktit ovat tästä jännitteestä syntyviä tapahtumasarjoja, jotka vastavuoroisesti myös lisäävät jännitettä. Polarisaation etenemiseen voidaan vaikuttaa ennaltaehkäisevällä dialogilla ja konfliktin jälkeisellä sovittelulla.

Miriam Attias on naapuruus- ja yhteisösovittelun sekä konfliktien purkamisen ammattilainen. Attias tunnetaan yhtenä Suomen yhteisösovittelun uranuurtajista. Attias on ollut mukana kehittämässä mm. palkittua Forssan mallia.

Lisätietoa polarisaatiosta: www.depolarize.fi

**KATSO MYÖS
POLARISAATIOSTA
KERTOVA VIDEOMME**

TUNTIRUNKOJA

POLARISAATIO

Tunnin runko

- Video: Polarisaatio 10–15min
- Tunnista ja pysäytä polarisaatio 20–30min
- Bonus: Meemiaskartelu 10–15 min tai Termibingo 15–20min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä polarisaatio tarkoittaa, tunnistaa polarisoivia väittämiä ja osaa purkaa niitä.

MINÄ, KATSOMUKSET JA MEDIA

Tunnin runko

- Video: Katsomukset ja netti 15min
- Video: Uskonto ja media 10–15min
- Minä, ympäristö, katsomukset ja media 20–30min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, että uskontoja esitetään moninaisilla tavoilla mediassa ja että jokaisella on omanlainen suhde mediaan ja sen sisältöihin. Oppilas analysoi omaa suhdettaan katsomuksiin ja mediaan.

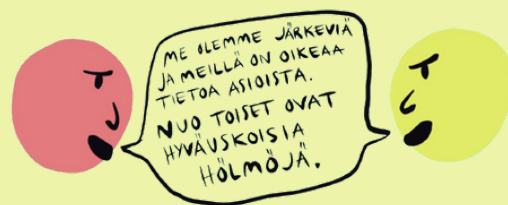
VIHAPUHE

Tunnin runko

- Video: Vihapuhe 10–15 min
- Vihaa ja aggressiota netissä 15min
- Lautapeli: Katsomukset ja disinformaatio 20–30min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä vihapuhe on, ja osaa nimetä siihen vaikuttavia tekijöitä. Oppilas osaa arvioida, miten tulisi toimia ja miten hän itse toimisi vihapuhetta sisältävissä tilanteissa. Oppilas oppii kulttuuri- ja katsomustietoisen mediakasvatuksen keskeisiä käsitteitä ja osaa perustella näkemyksiään.

FIKSUSTI ERI MIELTÄ

Tunnin runko

- Polarisatio-videon katsominen 3min
- Tunnista ja pysäytä polarisatio 20-30min
- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun 15-20 min
- Bonus: Meemiaskartelu 10-15min

Tavoitteet

Oppilas tunnistaa polarisaation ilmiönä ja osaa toimia rakentavasti polarisoivissa ja erimielisyyksiä sisältävissä tilanteissa.

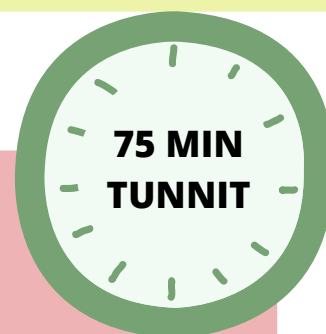
KULTTUURIT JA KATSOMUKSET MEDIASSA (VIDEOTUNTI)

Tunnin runko

- Video: Katsomukset ja netti 15min
- Video: Uskonto ja media 10min
- Video: vihapuhe 10-15min
- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun 15-20min

Tavoitteet

Oppilas saa kokonaiskuvan siitä, miten kulttuurista ja katsomuksista voidaan puhua mediassa ja siitä, mitä vihapuhe on ja miten siihen voi vastata.

MINÄ, KATSOMUKSET JA MEDIA

Tunnin runko

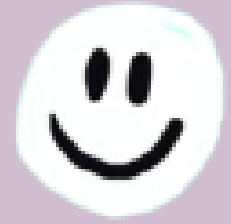
- Video: Katsomukset ja netti 15min
- Video: Uskonto ja media 10-15min
- Minä, ympäristö, katsomukset ja media 20-30 min
- Meemiaskartelua 15min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, että netti on erilainen paikka kaikille, ja pohtii omaa suhdettaan katsomuksiin ja mediaan. Oppilas hahmottaa, miten uskonnoista, kulttuureista ja katsomuksista puhutaan mediassa, ja oppilas osaa luoda positiivista kulttuurilliseen ja katsomukselliseen moninaisuuteen liittyvää sisältöä.

POLARISAATIO JA VIHAPUHE

Tunnin runko

- Video: Polarisaatio 10-15min
- Video: Vihapuhe 10-15min
- Vihaa ja aggressiota netissä 15min
- Tunnista ja pysäytä polarisaatio 20-30min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä polarisaatio ja vihapuhe ovat, osaavat eritellä näihin liittyviä ja ne mahdollistavia tekijöitä sekä osaavat purkaa polarisoivia ja vihapuhetta sisältäviä väitteitä.

FIKSUSTI ERI MIELTÄ

Tunnin runko

- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun 15-20 min
- Video: Polarisaatio 10-15min
- Tunnista ja pysäytä polarisaatio 20-30min
- Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto 10min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä polarisaatio on ja osaa eritellä polarisaatioon liittyviä tekijöitä. Oppilas osaa erottaa tosiasiaväitteen, mielipiteen ja moraaliset kannanotot toisistaan. Oppilas ymmärtää, millä tavoin erimielisyyksiä sisältävässä ja polarisoivassakin keskustelussa voi olla fiksumuotoa.

KIERTOPISTETYÖSKENTELYÄ

Vaihtoehtoja kiertopisteiden tehtäviksi

- Video: Polarisaatio
- Video: Katsomukset ja netti
- Video: Uskonto ja media
- Video: Vihapuhe
- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun
- Vihaa ja aggressiota netissä
- Testi: Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto?
- Meemiaskartelu
- Termit tutuksi (Quizlet)

(max. 4-5 pistettä 75min tunnilla, 15min/piste)

TUTKIMUSTUNTI

Tunnin runko

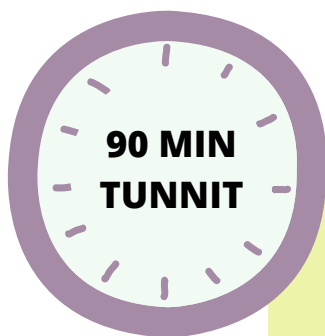
- (Video: Uskonto ja media 10–15min)
- Tutki: Uskonnot mediassa min. 75min

Tavoitteet

Oppilas tutkii, miten valitsemaansa uskontoa käsitellään erilaisilla median kanavilla. Oppilas saa tehtävän lopussa jonkinlaista kokonaiskuvaa siitä, miten ryhmänsä valitsemaa uskontoa käsitellään mediassa.

Huomioitavaa

Tutkimuksen voi myös levittää kahdelle tunnille, jolloin ensimmäisellä tunnilla aloitetaan tutkimuksen teko ja seuraavalla kerralla käydään läpi tutkimustulokset.

MINÄ, MEDIA, VIHAPUHE JA KATSOMUKSET

Tunnin runko

- Video: Katsomukset ja netti 15min
- Video: Uskonto ja media 10–15min
- Minä, ympäristö, katsomukset ja media 20–30min
- Video: Vihapuhe 10–15min
- Lautapeli: Katsomukset ja disinformaatio 20–30min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, että netti on erilainen paikka kaikille, ja pohtii omaa suhdettaan katsomuksiin ja mediaan. Oppilas hahmottaa, miten uskonnoista, kulttuureista ja katsomuksista puhutaan mediassa. Oppilas ymmärtää, mitä vihapuhe on, ja osaa reflektoida omaa toimintaansa vihapuheeseen liittyvissä tilanteissa sekä ymmärtää, mitkä ovat hyviä toimintatapoja vihapuhetta kohdatessa.

POLARISAATIO, VIHAPUHE JA NIIDEN EHKÄISY

Tunnin runko

- Video: Polarisaatio 10-15min
- Video: Vihapuhe 10-15 min
- Vihaa ja aggressiota netissä 15-20 min
- Tunnista ja pysäytä polarisaatio 20-30min
- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun 15-20min
- Bonus: Testi: Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto? 10min

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä polarisaatio ja vihapuhe ovat, osaavat eritellä näihin liittyviä ja ne mahdollistavia tekijöitä sekä osaavat purkaa polarisoivia ja vihapuhetta sisältäviä väitteitä. Oppilas ymmärtää, millä tavoin erimielisyyksiä sisältävässä ja polarisoivassakin keskustelussa voi olla fiksusti erimielistä.

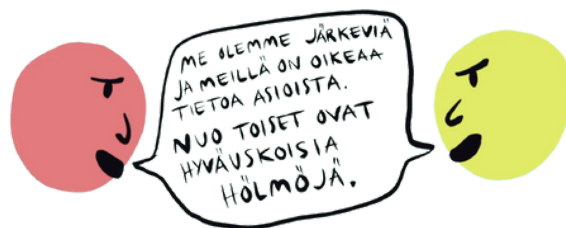
KULTTUURIT JA KATSOMUKSET MEDIASSA

Tunnin runko

- Video: Katsomukset ja netti 15min
- Video: Uskonto ja media 15min
- Minä, ympäristö, katsomukset ja media 20-30min
- Video: Vihapuhe 15min
- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun 15-20min
- Bonus: Meemiaskartelu 15min tai Testi: Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto? 10min

Tavoitteet

Oppilas saa kokonaiskuvan siitä, miten kulttuurista ja katsomuksista voidaan puhua mediassa ja siitä, mitä vihapuhe on ja miten siihen voi vastata. Oppilas arvio omaa suhdettaan kulttuureihin, katsomuksiin ja mediaan.

KIERTOPISTETYÖSKENTELYÄ

Vaihtoehtoja kiertopisteiden tehtäviksi:

- Video: Polarisaatio
- Video: Katsomukset ja netti
- Video: Uskonto ja media
- Video: Vihapuhe
- Video: 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun
- Vihaa ja aggressiota netissä
- Testi: Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto?
- Meemiaskartelu
- Termit tutuksi (Quizlet)

(max. 5-6 pistettä 90min tunnille)

TUTKIMUSTUNTI

Tunnin runko

- (Video: Uskonto ja media 10-15min)
- Tutki: Uskonnot mediassa min. 90min

Oppilas tutkii, miten valitsemaansa uskontoa käsitellään erilaisilla median kanavilla. Oppilas saa tehtävän lopussa jonkinlaista kokonaiskuvaa siitä, miten ryhmänsä valitsemaa uskontoa käsitellään mediassa.

VIDEOMATERIAALI

Videomateriaalit koostuvat viidestä videosta. Jokaisen videon ympärille on tuotettu tehtävä, jotka löytyvät Harjoitukset-osiosta.

Polarisaatio-video toimii johdantona materiaalikokonaisuudelle. Video kertoo polarisaatiosta ilmiönä: mitä polarisaatio on, miten se muotoutuu ja miten polarisaatiota voidaan ehkäistä.

Linkki videoon: <https://youtu.be/ZNC8b47ICT4>

Katsomukset ja netti -videolla käsitellään nuorten haastatteluiden kautta sitä, miten verkko näyttäytyy eri uskontojen, kulttuurien ja katsomusten edustajille erilaisilla tavoilla

Linkki videoon: <https://youtu.be/jLLWVXDnFKM>

Uskonto ja media -video herättää ajatuksia siitä, miten uskonnot ja katsomukset näkyvät mediassa ja millaisia seurauksia mediakuvalla voi olla. Videolla rohkaistaan myös lähdekritiikkiin.

Linkki videoon: https://youtu.be/Xr_7ICQTa28

Vihapuhe -videolla tuodaan esille, kuinka toimia, kun kohtaan verkossa vihapuhetta, joka liittyy uskontoihin, katsomuksiin ja kulttuureihin.

Linkki videoon: https://youtu.be/APr1__auXa8

10 vinkkiä fiksuun keskusteluun -videolla nuoret antavat vinkkejä siitä, kuinka voi rakentavalla tavalla keskustella eri mieltä olevan henkilön kanssa.

Linkki videoon: https://youtu.be/yiAnZb_c0gl

Polarisaatio-video on kasvatustyöryhmän suunnittelema, **Hanad Hassanin (Dosedela)** tuottama ja **Piia Keton** kuvittama. Muut videot ovat tuottaneet nuoret **Nea Grundström, Verner Hauska, Salma Heib, Katri Johansson, Kaarlie Kets, Aapu Prokki** ja **Mikael Viemerö** työpajoissa syksyllä 2021. Nuorten tukena videoita oli tuottamassa someammattilainen ja taiteilija Hanad Hassan, ja toimintaa oli fasilitoimassa hankekoordinaattori **Enni Keski-Saari**. Nuoret saivat videon aiheista myös alustukset tietokirjailija ja viestinnän, median ja Lähi-idän asiantuntijalta **Lily Korpiolalta** sekä radikalisoitumiseen erikoistuneelta tutkijatohtori **Saija Benjaminilta**.

HARJOITUKSET

VIDEO: POLARISAATIO

Harjoituksessa tutustutaan polarisaatio-ilmioon siitä kertovan videon avulla. Videon jälkeisessä keskustelussa oppilaita haastetaan tunnistamaan polarisaatiota heidän arkipäiväisessä elämässään.

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä polarisaatio tarkoittaa, ja osaavat tunnistaa polarisoivia tilanteita.

Kesto 10-15 min

Materiaalit

- videota ja dioja varten tietokone ja älytaulu/valkokangas
- video: <https://youtu.be/ZNC8b47ICT4>

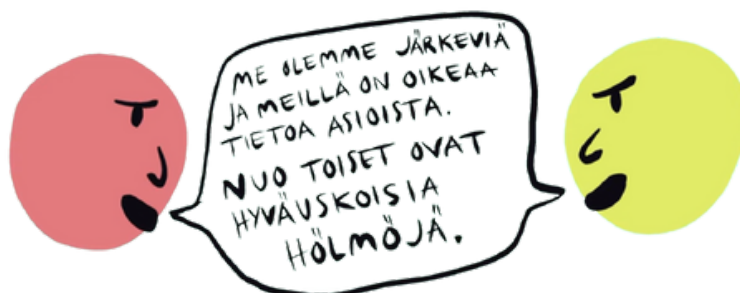
Huomioitavaa

Opettajan on suositeltavaa lukea *Polarisaatio ilmiönä* (Opettajan opas s. 3) syvemmin polarisaation ymmärtämiseksi.

Kulku

1. Alustus videolle: Onko polarisaatio tuttu termi?
2. Videon katsominen
3. Keskustelua seuraavien kysymysten pohjalta:

-
- Mikä oli videon sanoma?
  - Oletko havainnut polarisoitumista tai polarisoivaa puhetta?
  - Millaisten ryhmien välillä esimerkiksi koulussa syntyy jakautumista? (esim. luokkatasot, sukupuolet)
  - Kuinka moni on ollut tilanteessa, jossa on vaadittu valitsemaan puoli? Miltä se tuntui? Kuinka moni on pystynyt jäämään kiistan ulkopuolelle / puuttumaan kiistaan? Miten?

TUNNISTA JA PYSÄYTÄ POLARISAATIO

Harjoituksessa opetellaan tunnistamaan polarisoivia väitteitä ja harjoitellaan, miten väitteitä voisi lähteä purkamaan erilaisilla keinoilla.

Kesto 20 min-30 min

Materiaalit

- iso paperi, pienempiä papereita/post it -lappuja, kyniä
- TAI taulu, tusseja/liitujia
- TAI tietokone, älytaulu/valkokangas, Flinga (tai muu vastaava sovellus), oppilailla älylaitteet
- dioja varten tietokone ja älytaulu/valkokangas

Huomioitavaa

Tämän harjoituksen voi toteuttaa eri tavoin, kuten papereilla, taulua hyödyntäen tai tietokoneella. Ennen harjoitusta kannattaa katsoa myös Polarisaatio-video, jos tunnin aikana ei tehdä itse videoon liittyvää tehtävää.

Kulku

1. Alustus: Polarisoivan väitteen tunnusmerkit (suullisesti: mustavalkoisuus, ehdottomuus, me vastaan he -jaottelu)
2. Millaisia polarisoivia väitteitä oppilaat ovat aiemmin kuulleet? Kerätkää väitteitä paperille/taululle/flinga.
3. Käydään väitteitä läpi: Mikä tekee tästä kyseisestä väitteestä polarisoivan?
4. Käydään läpi tapoja, joilla polarisoivia väitteitä voitaisiin lähteä kumoamaan ja haastamaan liimaamalla/kiinnittämällä väitteen päälle/viereen väitettä horjuttavia ajatuksia.

Tavoitteet

Oppilas osaa tunnistaa ja nimetä arkielämässään kohtaamiaan polarisoivia väittämiä ja osaavat eritellä, mikä näissä väitteissä on polarisoivaa. Oppilas osaa purkaa polarisoivia väitteitä.

TERMIT TUTUIKSI

Harjoituksessa tutustutaan kulttuuri- ja katsomustietoisen mediakasvatuksen kannalta tärkeisiin termeihin pelillisesti Quizlettiä tai bingopohjaa hyödyntäen.

TOTEUTUS A: QUIZLET

Kesto 15 min

Materiaalit

- dioja varten tietokone ja älytaulu/valkokangas
- oppilailla älylaitteet
- Quizlet: https://quizlet.com/_awpcnu?x=1jqt&i=47ent4

Kulku

1. Oppilaat opettelevat itsenäisesti termejä Quizlet-korttien ja pelien kautta

Tavoitteet

Oppilas oppii muistamaan ja tunnistamaan avain-termejä pelaamisen avulla.

TOTEUTUS B: TERMIBINGO

Kesto 15-20 min

Materiaalit

- oppilailla älylaitteet
- oppilaille bingopohjat, mahdolliset palkinnot

Kulku

1. Jaetaan bingoruudukot ja oppilaat täyttävät ruudut diassa esitettävillä numeroilla/sanoilla (jokaisella sanalla on sitä vastaava numero bingon helpottamiseksi)
2. Luettele satunnaisessa järjestyksessä sanoja ja kysy/kerro, mitä ne tarkoittavat

Tavoitteet

Oppilas oppii muistamaan ja tunnistamaan avain-termejä bingon pelaamisen kautta.

VIDEO: KATSOMUKSET JA NETTI

Harjoituksessa videolla johdatellaan pohtimaan sitä, miten netti on erilainen paikka kaikille. Keskustelun kautta oppilaat pohtimaan omia kokemuksiaan ja kuulevat muiden kokemuksia.

Kesto 15 min

Materiaalit

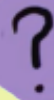
- videota ja dioja varten tietokone ja älytaulu/valkokangas
- video: <https://youtu.be/jLLWVXDnFKM>

Kulku

1. Ohjeistus: katsotaan video, jossa nuoret kertovat kokemuksistaan katsomusten ja netin käytön suhteesta.
2. Katsokaa video.
3. Keskustelu ryhmissä:

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, että netistä on hyvin erilaisia kokemuksia. Oppilas arvioi omia kokemuksiaan netistä ja siitä, millaista katsomukseen liittyvää sisältöä hän näkee netissä.

- Millaista sisältöä näet katsomuksiin liittyen netissä? Koetko, että erilaisia katsomuksia käsitellään eri tavalla?
- Miltä katsomuksiin liittyvä sisältö tuntuu, mitä ajattelet siitä?
- Koetko, että voit kertoa mielipiteesi vapaasti netissä?
- Onko netti vaikuttanut näkemyksiisi muista katsomuksista ja uskonnoista? Jos on niin miten?

MINÄ, YMPÄRISTÖ, KATSOMUKSET & MEDIA

Uskontojen, katsomusten ja kulttuurien suhdetta mediaan on konkreettisinta hahmottaa pohtimalla kokemuksia erilaisten katsomusten ja kulttuurien roolista omassa elämässään. Seuraavassa tehtävässä oppilaat pääsevät pohtimaan, miten heidän katsomuksellinen kenttensä on suhteessa siihen, millaista sisältöä he näkevät katsomuksista mediassa.

TOTEUTUS A: PILVET

Kesto 20-30 min

Materiaalit

- oppilaille monistepohjat, kynät
- dioja varten tietokone, älytaulu/valkokangas

Valmistelu

- monisteiden tulostaminen

Huomioitavaa

Vastaukset tehtävään voivat olla hyvinkin yksityisiä, joten on hyvä, että vastaukset jäävät oppilaiden omaan tietoon.

Kulku

1. Oppilaille jaetaan paperit, tehtävänantona piirtää paperille puu juurineen niin että paperille mahtuu myös tekstiä
2. Kirjoitetaan ylimpään pilveen A. Oma katsomus ja katsomuksellinen ympäristö -kohdan kysymyksistä (kysymykset dioissa)
3. Kirjoitetaan alimpaan pilveen vastauksia B. Minä ja media -kohdan kysymyksiin (diat)
4. Kirjoitetaan keskimmäiseen pilveen vastauksia C. Oma katsomus ja media -kohdan kysymyksiin
5. Yhteistä keskustelua

Tavoitteet

Oppilas osaa analysoida, miten oma katsomuksellinen ympäristö ja oma katsomus ovat suhteessa siihen, mitä hän näkee mediassa.

TOTEUTUS B: PUU

Kesto 20-30 min

Materiaalit

- oppilaille paperia, kynät
- dioja varten tietokone, älytaulu/valkokangas

Huomioitavaa

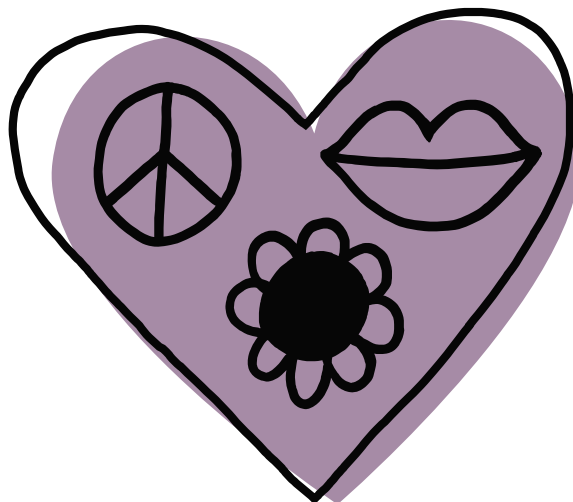
Vastaukset tehtävään voivat olla hyvinkin yksityisiä, joten on hyvä, että vastaukset jäävät oppilaiden omaan tietoon.

Kulku

1. Oppilaille jaetaan paperit, tehtävänantona piirtää paperille puu juurineen niin että paperille mahtuu myös tekstiä
2. Kirjoitetaan juurten ympärille vastauksia A. Oma katsomus ja katsomuksellinen ympäristö -kohdan kysymyksistä (kysymykset dioissa)
3. Kirjoitetaan rungon ympärille vastauksia B. Minä ja media -kohdan kysymyksiin (diat)
4. Kirjoitetaan puiden lehtien ympärille vastauksia C. Oma katsomus ja media -kohdan kysymyksiin
5. Yhteistä keskustelua

Tavoitteet

Oppilas osaa analysoida, miten oma katsomuksellinen ympäristö ja oma katsomus ovat suhteessa siihen, mitä hän näkee mediassa.

VIDEO: USKONTO JA MEDIA

Harjoituksessa videolla johdatellaan siihen, että uskonnoista löytyy paljon niin negatiivista kuin positiivista sisältöä mediassa. Keskustelussa rohkaistaan pohtimaan, millaista sisältöä oppilaat itse näkevät uskonnoista mediassa.

Kesto 10-15 min

Materiaalit

- videota ja dioja varten tietokone ja älytaulu/valkokangas
- video: https://youtu.be/Xr_7ICQTa28

Kulku

1. Katsotaan video
2. Keskustellaan ryhmissä / yhdessä luokan kanssa: Näetkö uskontoihin liittyvää sisältöä mediassa? Jos näet, niin millaista se on?

Tavoitteet

Oppilas osaa arvioida, millaista sisältöä hän yleensä näkee uskonnoista mediassa.

MEEMIASKARTELU

Harjoituksessa tehdään askartelemalla, kollaaritekniikalla tai digitaalisesti meemi, jossa tuodaan esille hyviä asioita esille katsomuksista ja katsomuksellisesta moninaisuudesta Suomessa.

Kesto 10-15 min (riippuen toteutustavasta)

Materiaalit

- askartelu/kollaasi: kyniä, paperia, sakset, leikattavia lehtiä, liimaa
- digitaalisesti: oppilailla älylaitteet
- dioja varten tietokone, älytaulu/valkokangas

Kulku

1. Tehtävän anto/alustus: Meemit ovat voimakas informaatiovaikuttamisen väline, joita käytetään myös vihamieliseen ja väärää tietoa levittävään tarkoitukseen. Vastavoimana ideoikaa ja toteuttakaa piirtämällä, kollaasitekniikalla tai digitaalisesti meemi, jossa puhutaan hyvää katsomuksista/katsomuksellisesta moninaisuudesta Suomessa.
2. Meemien tekeminen yksittäin, pareittain tai pienissä ryhmissä
3. Meemien esitleminen luokalle tai suuremmissa ryhmissä

Tavoitteet

Oppilas luo moninaisuuden kunnioitusta vahvistavaa sisältöä.

TUTKI: USKONNOT MEDIASSA

Harjoituksessa oppilaat tutkivat ryhmissä valitsemansa uskonnon esiintymistä erilaisilla mediakanavilla, tekevät havainnoistaan yhteenvedon ja esittävät sen luokalle.

TOTEUTUS A: VAPAA OHJEISTUS

Kesto min. 75 min

Materiaalit

- oppilailla älylaitteet
- dioja varten tietokone, älytaulu/valkokangas

Huomioitavaa

Eriyttäminen: ryhmille voi tarvittaessa myös jakaa apukysymyksiä sisältävän monisteen.

Ryhmän koosta riippuen voi olla suositeltavaa tehdä harjoitus kahden tunnin aikana, jotta oppilaat saavat myös rauhassa aikaa syventyä oman uskontonsa esiintymiseen tietyllä alueella.

Kulku

1. Dioilta ohjeistukset ja jakautuminen ryhmiin 5-10 min
2. Työskentely (& mahdollinen eriyttäminen) ja tulosten yhteen kokoaminen min. 30 min
3. Tulosten esittely luokalle / ryhmissä min. 30 min

Tavoitteet

Oppilas pääsee tutkimaan vapaasti, miten valitsemaansa uskontoa käsitellään erilaisilla median kanavilla. Oppilas saa tehtävän lopussa jonkinlaista kokonaiskuvaa siitä, miten ryhmänsä valitsemaa uskontoa käsitellään mediassa.

TOTEUTUS B: YKSITYISKOHTAINEN OHJEISTUS

Kesto 90 min

Materiaalit

- oppilailla älylaitteet
- dioja varten tietokone, älytaulu/valkokangas

Huomioitavaa

Ryhmän koosta riippuen voi olla suositeltavaa tehdä harjoitus kahden tunnin aikana, jotta oppilaat saavat myös rauhassa aikaa syventyä oman uskontonsa esiintymiseen tietyllä alueella.

Kulku

1. Dioilta ohjeistukset ja jakautuminen ryhmiin 15–20 min
2. Työskentely (& mahdollinen eriyttäminen) + tulosten kokoaminen 30 min
3. Tulosten esittely luokalle / ryhmissä 30 min

Tavoitteet

Oppilas pääsee tutkimaan tutkimuskysymysten avulla, miten ryhmänsä valitsemaa uskontoa käsitellään erilaisilla median kanavilla. Oppilas saa tehtävän lopussa jonkinlaista kokonaiskuvaa siitä, miten valitsemaansa uskontoa käsitellään mediassa.

VIDEO: VIHAPUHE

Harjoituksessa videolla tutustutaan vihapuheen käsitteeseen ja pohditaan, miten vihapuhetta kohdatessa voi toimia. Keskustelussa pohditaan, millaisissa tilanteissa opiskelija on itse kohdannut vihapuhetta ja miten on toiminut kyseisissä tilanteissa.

Kesto 10-15 min

Materiaalit

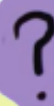
- videoita ja dioja varten älytaulu/valkokangas, kone
- video: https://youtu.be/APr1_aUXa8

Kulku

1. Alustus: mitä tarkoittaa vihapuhe?
2. Tiedoksi kysymykset
3. Videon katsominen
4. Keskustelu kysymysten pohjalta:

Tavoitteet

Oppilas ymmärtää, mitä vihapuhe tarkoittaa ja osaa tunnistaa vihapuhetta.

- Mitä videossa tapahtui?
- Millaisia neuvoja itse antaisit tilanteessa?
- Oletko itse koskaan nähnyt vihapuhetta netissä? Kehen kohdistuen? Miten olet toiminut näissä tilanteissa?

VIHAA JA AGGRESSIOTA NETISSÄ

Harjoituksessa luetaan Vesa Soikkelin teksti, jossa käsitellään erilaisia tekijöitä, jotka mahdollistavat vihapuheen leviämisen netissä.

Kesto 10-15 min

Materiaalit

- pistetyöskentely: moniste, oppilailla älylaitteet
- yhdessä työskennellessä: dioja varten älytaulu/valkokangas, kone

Kulku

1. Ohjeistus
2. Tekstin lukeminen ja vastaaminen kysymyksiin

Tavoitteet

Oppilas osaa eritellä syitä sille, miksi vihapuhetta esiintyy netissä ja analysoida lukemaansa.

VIDEO: 10 VINKKIÄ FIKSUUN KESKUSTELUUN

Harjoituksessa videolla esitetään 10 vinkkiä fiksuun keskusteluun, minkä jälkeen oppilaat keskustelevat ja muodostavat mielestään 5 tärkeintä vinkkiä fiksuun keskusteluun.

Kesto 15-20 min

Materiaalit

- videota ja dioja varten tietokone ja älytaulu/valkokangas
- video: https://youtu.be/yiAnZb_c0gI

Huomioitavaa

Harjoituksessa voi myös halutessaan käyttää hyödyksi myös erään 9-luokan keksimiä väitteitä.

Kulku

1. Kuunnelkaa videolta 10 vinkkiä fiksumpaan keskusteluun.
2. Keskustelu 2-4 hengen ryhmissä, joissa valitaan 5 tärkeintä vinkkiä.
3. Tärkeimpien vinkkien jakaminen luokan kanssa.

Tavoitteet

Oppilaat oppivat keinoja siitä, miten toimia fiksumusti ristiriitatilanteissa.

TESTI: TOSIASIÄVÄITE, MIELIPIIDE VAI MORAALINEN KANNANOTTO

Harjoituksessa luetaan tosiasiaväitteiden, mielipiteiden ja moraalisien kannanottojen määritelmät, minkä jälkeen testataan omaa taitoa tunnistaa ne toisistaan.

Tavoitteet

Oppilas tunnistaa tosiasiaväitteet, mielipiteet ja moraaliset kannanotot toisistaan.

Kesto 10 min

Materiaalit

- testi: <https://forms.gle/z6H5mfaAuPL4NWXn9>
- oppilailla älylaitteet
- dioja varten kone, älytaulu/valkokangas
- pistetyöskentely: moniste, oppilailla älylaitteet

Kulku

1. Luetaan teksti: Tosiasiaväite, mielipide vai moraalinen kannanotto?
2. Tehdään testi
3. Purku: oikeiden vastausten läpikäynti

LAUTAPELI: KATSOMUKSET JA DISINFORMAATIO

Harjoituksessa oppilaat kertaavat opittuja sisältöjä lautapelin korttien avulla.

Kesto 20 min

Materiaalit

- Lautapeli, kortit, merkit, ohjeet (tulostettava)
- noppa
- oppilailla omat "pelinappulat"

Huomioitavaa

Tarvittaessa pelin nopeuttamiseksi salama-merkit voi poistaa pelistä.

Valmistelu

- Pelin tulostaminen ja korttien ja pelimerkkien leikkaaminen

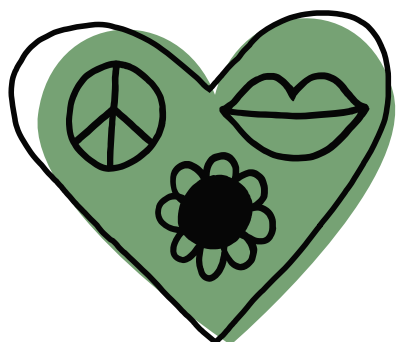
Ohjeet

Oppilaiden jakaminen 3-5 hengen ryhmiin.

Laudalla liikutaan vuorotellen nopan osoittaman silmäluvun mukaisesti. Ensimmäinen maaliin päässyt on voittaja. Matkan varrella on nuolia, jotka hidastavat tai nopeuttavat matkaasi, jos osut niiden kohdalle. Pelilaudan ympyröissä on symboleita, jotka osoittavat, minkä kortin mukainen tehtävä pelaajan pitää suorittaa saavuttuaan ympyrään. #-kortit ovat termin selitys -kortteja. Yritä selittää termi parhaasi mukaan. Oikeat vastaukset löytyvät ohjeiden toiselta puolelta. Sydän-kortit sisältävät kysymyksiä sosiaalisesta mediasta ja sen käytöstä. Salama-kortit ovat tapauskortteja. Tapauskortin tehtävä pitää tehdä yhteistyönä. Jokainen, joka osallistuu tapauksen ratkomiseen rakentavasti, saa salama-merkin. Maaliin ei voi tulla ennen kuin on kerännyt viisi salama-merkkiä. Mikäli merkkejä puuttuu, pelaaja lähtee takaisin päin ja saa lähteä kohti maalia heti, kun viisi merkkiä on koossa. Kysymysmerkki-korttien kohdalla otat kantaa kortissa esitettyyn väitteeseen. Perustelethan myös oman kantasi.

Tavoitteet

Oppilas kertaa keskeisiä käsitteitä, osaa perustella kantansa esitettyihin väittämiin sekä arvioida omaa toimintaansa arkielämässä ja hypoteettisissa vihapuhetta ja disinformaatiota sisältävissä tilanteissa.

MATERIAALIEN SUHDE PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISIIN

Kulttuurit ja katsomukset mediassa -materiaalit ovat linjassa perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden arvoperustan ja tehtävän kanssa. Materiaalipaketti rakentuu arvoperustan lähtökohdalle monikulttuurisuudesta rikkautena. Arvoperustan mukaan opetuksen tehtävänä on tukea kulttuurisen moninaisuuden kunnioitusta ja vuoropuhelua kulttuurien sisällä ja niiden välillä. Materiaalit edistävät perusopetuksen laaja-alaisia tavoitteita – erityisesti kulttuurista osaamista, vuorovaikutusta ja ilmaisua (L2) ja monilukutaitoa (L4). Lisäksi materiaalit ohjaavat oppilaita kriittiseen ajatteluun (L1) ja antavat tietoja ja taitoja turvalliseen mediassa toimimiseen omaa ja muiden hyvinvointia tukien (L7, L3). (POPS 2014, 16, 18–24.)

Kulttuuri- ja katsomustietoinen mediakasvatus sisältyy erityisesti uskonnon ja elämäkatsomustiedon oppiaineisiin. **Uskonnon** oppiaineen tehtäviin kuuluu 7–9 -luokalla mm. katsomuksellinen monilukutaidon kehittäminen, valmiuksien antaminen erilaisten katsomusten väliseen dialogiin ja uskontojen ja uskonnollisten teemojen analysoiminen mediassa. Materiaalit vastaavat uskonnon opetuksen keskeisiin tavoitteisiin auttamalla oppilasta tunnistamaan uskonnollisia aiheita mediassa (T4) ja pohtimaan yleisesti sekä omalla kohdalla valintojen ja arvojen vaikutuksia ja mistä nämä ajatukset kumpuavat (T7–T9). Lisäksi materiaalit antavat eväitä rakentaville kohtaamisille erilaisten ihmisten kanssa (T10). Materiaalit ovat sovellettavissa myös jokaisella keskeisellä sisällön alueella. Sisältöalueella S1 Suhde omaan uskontoon käsitellään oman uskonnon vaikutuksia, joihin voidaan sisältää vaikutus mediassa. Sisältöalueella S2 Uskontojen maailma käsitellään uskontojen välistä vuorovaikutusta, uskontokritiikkiä ja vaikutusta ympäröivään maailmaan. Sisältöalueen lopussa erikseen linjataan, että ”valittavien sisältöjen tulee auttaa oppilasta ymmärtämään uskontojen käsittelyä mediassa ja sen kriittistä arviointia sekä uskontojen välistä vuorovaikutusta ja dialogia”. S3 Hyvä elämä sisältää omakohtaista pohdintaa arvoista sekä pohditaan ajankohtaisia eettisiä kysymyksiä. Materiaalipaketti toteuttaa uskonnon oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyviä tavoitteita keskustelevin ja monipuolisin menetelmin. (POPS 2014, 404–406.)

Elämäkatsomustiedon oppiaineen tehtävään kuuluu pyrkiä kasvattamaan itsenäisiä, suvaitsevaisia, vastuullisia ja arvostelukykyisiä yhteisön jäseniä, jotka ovat kykeneväisiä kriittiseen ajatteluun. Materiaalit ovat linjassa useiden elämäkatsomustiedon opetuksen tavoitteiden kanssa. Materiaaleissa ohjataan käyttämään mediaan ja katsomuksiin liittyviä käsitteitä (T1), ymmärtämään ja kunnioittamaan moninaisuutta (T7) sekä huomaamaan ja pohtimaan omia arvoja ja valintoja sekä niiden syitä ja vaikutuksia (T8, T9). Sisältöalueella S1 Katsomus ja kulttuuri seurataan mm. kulttuurien näkymistä mediassa ja pohditaan oman katsomuksen ja identiteetin rakentumista. S2 Etiikan perusteet –sisältöalueella käsitellään sosiaalisen median ajankohtaisia kysymyksiä eettisesti näkökulmasta. Tähän materiaalit voivat tuoda myös näkökulmaa. Materiaalit pyrkivät vastaamaan elämäkatsomustiedon oppimisympäristön tavoitteisiin monipuolisilla vuorovaikutuksellisilla ja teknologiaa ja sosiaalista mediaa hyödyntävillä tehtävillä. (POPS 2014, 411–413.)

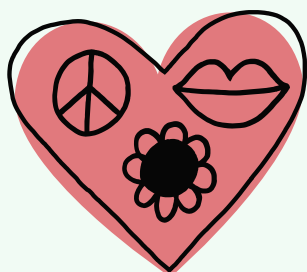
Lähde: Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetushallitus.

MATERIAALIEN SUHDE LUKION OPETUSSUUNNITELMAN PERUSTEISIIN

Kulttuurit ja katsomukset mediassa -materiaalipaketti on linjassa lukion arvoperustan sekä sen koulutuksellisen ja kasvatuksellisen tehtävän kanssa. Materiaalit auttavat nuoria hahmottamaan katsomuksiin, mediaan ja polarisaatioon liittyviä monitahoisia suhteita ja haastavat opiskelijaa pohtimaan omia ajatuksiaan ja arvojaan ja erittelemään niihin vaikuttavia tekijöitä. Materiaalit tukevat opetussuunnitelman oppimiskäsitystä moninaisilla menetelmillä ja ohjaamalla opiskelijoita dialogiin. Materiaalipaketti tukee myös lukion toimintakulttuurissa mainittua kulttuurisen moninaisuutta ja kielitietoisuutta materiaaleissaan. (LOPS 2019, 16-17, 18-20, 22.)

Mediakasvatuksen materiaalipaketti edistää useita lukio-opetuksen laaja-alaisia tavoitteita. Materiaalit edistävät erityisesti **globaali- ja kulttuuriosaamista** lisäämällä opiskelijan tietoa ja ymmärrystä omasta identiteetistä ja maailman erilaisten katsomusten, kielten ja kulttuurien luomasta moninaisuudesta. Materiaalit edistävät sosiaalista ja kulttuurista kestävyttä kannustaen opiskelijoita vaikuttamaan ja toimimaan mediassa turvallisesti omaa ja toisten hyvinvointia edistäen. Hankkeen materiaalien tehtävänä on syventää opiskelijat medialukutaitoa ja tukea ja haastaa opiskelijaa dialogiin erilaisten ihmisten kanssa. Näin materiaalipaketti pyrkii edistämään siis opiskelijan osaamista **eettisesti, yhteiskunnallisesti, monitieteisesti, vuorovaikutuksellisesti ja hyvinvoinnin** kannalta. (LOPS 2019, 60-65.)

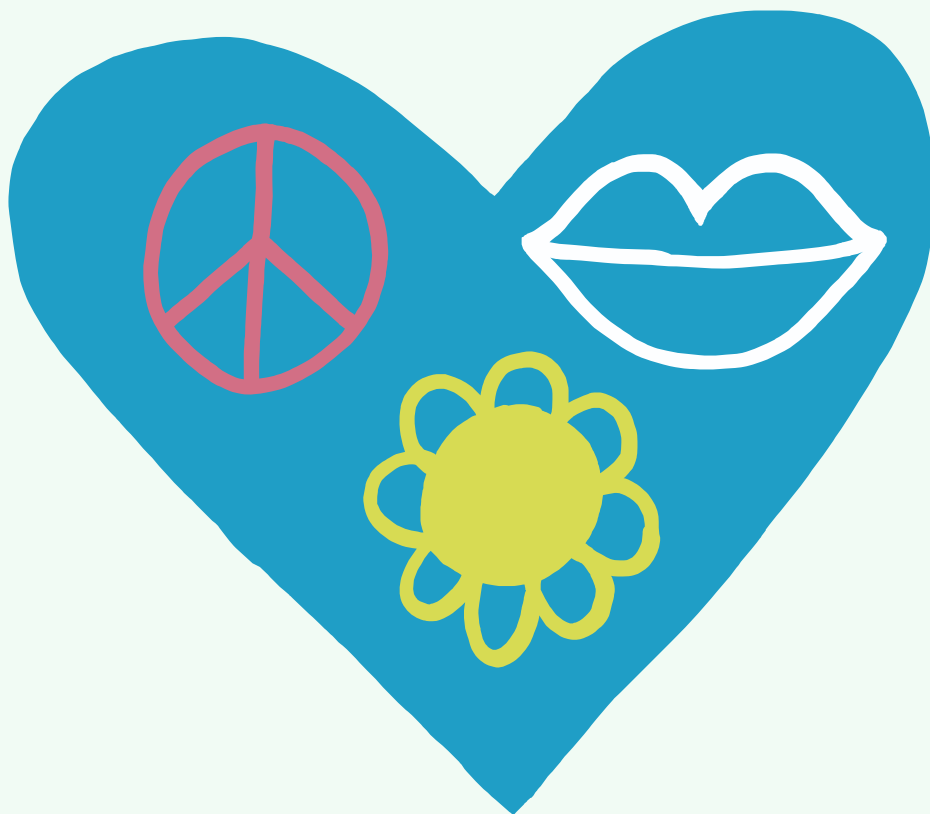
Kulttuuri- ja katsomustietoinen mediakasvatus sisältyy erityisesti uskonnon ja elämäntietouden oppiaineisiin. **Uskonnon** opetuksen yleisiin tavoitteisiin kuuluu kulttuurisen lukutaidon kehittäminen, kyky jäsentää omaa katsomustaan ja identiteettiään sekä hallita katsomuksiin liittyviä ajattelu- ja vuorovaikutustaitoja. Tavoitteisiin kuuluu myös kyky toimia moniarvoisessa, -uskontoisessa ja kansainvälisessä ympäristössä ja kyky ymmärtää ihmisiä erimielisyyksistä huolimatta. (LOPS 2019, 298.) Materiaalit edistävät monipuolisesti näitä tavoitteita.

Materiaalipaketti on erityisesti yhteensopiva Ux6: Uskonnot, tiede ja media -moduulin kanssa, jonka käsiteltäviin aiheisiin kuuluu uskontojen mediajulkisuus ja se, miten uskontoja käsitellään mediassa. Materiaaleja voi hyödyntää myös muilla moduuleilla. Esimerkiksi Ux1 Uskonto ilmiönä - juutalaisuuden, kristinuskon ja islamin jäljillä -moduulissa hankkeen materiaaleja voi hyödyntää osana ajankohtaisten uskontoihin ja katsomuksiin liittyen kysymysten tarkastelua. Ux2 -moduulissa materiaaleja voi hyödyntää tarkasteltaessa uskontodialogia sekä oman uskonnon asemaa ja vuorovaikutusta yhteiskunnan kanssa. Ux3 -moduulissa maailmanuskontoja tarkastellessa kurssin materiaaleja voi hyödyntää tarkastellessa uskontojen vaikutusta yhteiskuntaan ja Ux4 -moduulissa uskontojen näkyvyyttä, niiden välistä dialogia ja niihin kohdistuvaa kritiikkiä tarkastellessa. (LOPS 2019, 299-320.)

Materiaalit tukevat **elämäkatsomustiedon** opetuksen yleisiä tavoitteita ohjaamalla opiskelijaa kehittämään kykyään arvioida kriittisesti omaa ja muiden ajattelua ja toimintaa sekä niihin vaikuttavia tekijöitä. Hankkeen materiaalit kannustavat opiskelijaa toimimaan rakentavasti moninaisissa ja erimielisyyksiä herättävissä tilanteissa. Materiaalit ohjaavat elämäkatsomustiedon tavoitteiden mukaisesti kulttuurien väliseen myönteiseen kohtaamiseen. (LOPS 2019, 322.)

Moduulissa ET1: Minä ja hyvä elämä materiaalit voivat auttaa omaan identiteettiin ja katsomukseen vaikuttavien tekijöiden erittelyssä. Moduulissa ET2: Minä ja yhteiskunta materiaaleja voidaan hyödyntää kriittisen ajattelun harjaannuttamiseen. Vihapuhetta käsittelevät hankkeen materiaalit tarjoavat suoria eväitä ET3: Kulttuurit-moduuliin, jossa yhtenä tavoitteena on vihapuheen tunnistaminen. Medialla on kasvanut rooli osana ihmisen arkipäivää ja täten myös mediakasvatuksella voidaan nähdä olevan osuutena arkipäivässä näkyvän uskonnollisuuden ja uskonnottomuuden tarkastelussa osana ET5: Uskonnot ja uskonnottomuus -moduulin sisältöjä. (LOPS 2019, 323-327.)

Lähde: Lukion opetussuunnitelman perusteet 2019. Opetushallitus.

ARVO- JA KATSOMUSORIENTOITUNEEN
DISINFORMAATION EHKÄISY
KULTTUURI- JA KATSOMUSDIALOGIN KEINOIN